

Utposten publiserer artikkelserien under denne fellesbetegnelsen. Vi ønsker å sette søkelys på felter av allmennmedisinen som kan virke vanskelige, uklare og diffuse, og som man kanskje ikke lærte så mye om på doktorskolen, men som vi stadig konfronteres med i vår arbeidshverdag. Redaksjonen ønsker også innspill fra leserne.

Fører kort

helsekrav og saksgang – hva skjer?

■ INGER WILLIAMS • Stedfortredende fylkeslege, Sør-Trøndelag

Fra 1.oktober i år gjelder et nytt vedlegg til førerkortforskriften angående helsekrav. Revisjonen av forskriften kommer på grunn av ny medisinsk kunnskap og tilpassing til reglene i EU. Det er også tilstrebet at saksgangen skal bli enklere for publikum.

Tidligere var det slik at åpningen for å få dispensasjon når helsekravene ikke var oppfylt var vid. Fylkesmennene mottok årlig rundt 18000 søknader om dispensasjon fra helsekravene. Størsteparten av disse fikk innvilget dispensasjon. Søknadsprosessen ble oppfattet som tidkrevende og unødvendig byråkratisk. Den nye forskriften har derfor tatt høyde for dette slik at de som tidligere ville fått innvilget dispensasjon, nå fyller helsekravene, men tidsbegrenset og med spesiell oppfølging fra sin lege. En tenker også at dette på en bedre måte vil sikre likebehandling.

Fastlegen får, som tidligere, en viktig rolle i førerkortsaker. Forskjellen er nå at legen har fått en større avgjørelsesmyndighet. Legen skal vurdere om pasients helsetilstand har konsekvenser for trafikksikkerheten. Regelverket rundt dette er godt beskrevet i forskriften og helsedirektoratets veileder, som er en ytterligere tolkning av forskriften. Begge disse dokumentene finnes på Helsedirektoratets hjemmeside om førerkort: <https://helsedirektoratet.no/foererkort>. I denne artikkelen vil jeg derfor ta opp hovedlinjene og si noe litt om saksgang på bakgrunn av ofte stilte spørsmål til fylkesmannen. Fylkesmannen er som tidligere tilgjengelig for spørsmål.

For noen pasienter blir helsekravene innskjerpet

DIABETES: For sjåfører med diabetes blir regelverket noe strengere enn før. De nye reglene skjerper kravet til oppfølging av diabetespasienter som har hatt anfall av alvorlig hypoglykemi. Anfall av alvorlig

hypoglykemi betyr at anfallet er så kraftig at det medfører behov for bistand fra andre.

LEGEMIDLER: Det har blitt en innstramning både når det gjelder grupper legemidler som kan benyttes i forbindelse med bilkjøring og dose og antall medikamenter som kan benyttes. Dette er beskrevet både i forskrift og veileder.

SØVN: Nesten hvert femte dødsfall i trafikken skyldes at sjåføren har falt i søvn. Noen pasienter med søvnapné eller narkolepsi er mer utsatt for dette. De dette gjelder må derfor vurderes av spesialist for å bestemme om de oppfyller helsekravene. Det er fastlegene som skal vurdere når henvisning til spesialistbehandling er nødvendig.

KOLS: For pasienter med respirasjonssvikt (først og fremst pasienter med alvorlig kols), er det nå krav til lungefunksjon som fastlegen eller spesialist kan måle og vurdere.

KOGNITIVE FUNKSJONER: Legene skal på en mer enhetlig måte undersøke søkerens evne til å tenke og reagere i trafikken

Spesielt for tyngre kjøretøy: Regelverket er innskjerpet som for eksempel enøyde og klasse 2 og 3. De som bruker medikamenter som kan gi hypoglykemi kan nå ikke få kjøreseddel for buss. Dispensasjonsmuligheten vil her etter hvert falle helt bort.

Meldeplikt

Helsepersonellovens §34 om meldeplikt er fortsatt gjeldende slik at dersom du har en pasient du mener ikke fyller helsekravene,

har du plikt til å sende melding til fylkesmannen. Fylkesmannen vil da vurdere opplysningene og evt. sende melding til politiet om at det anbefales at førerkortet inndras.

Dette gjelder imidlertid ikke dersom du mener pasienten vil fyller helsekravene igjen før det har gått seks måneder. Optikere og psykologer har også samme meldeplikt.

Det er viktig å presisere at legen er å betrakte som sakkyndig til vegmyndighetene ved vurdering av helsekravene og utfylling av helseattest. Legen har da en seleksjonsrolle og ikke en behandlerrolle.

Politets rolle; inndragning – tilbakelevering

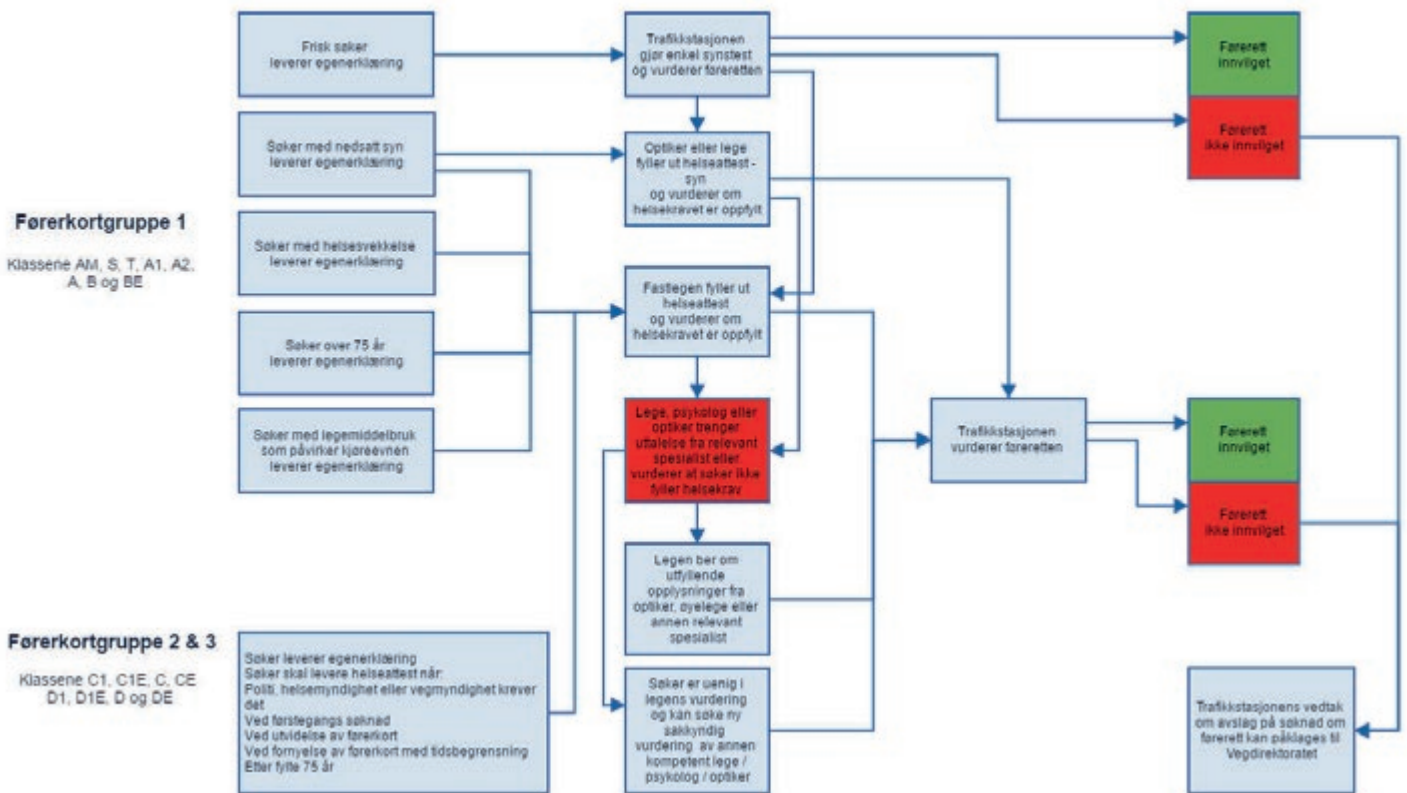
Politiet vil gjøre inndragning der de får melding fra fylkesmannen om ikke oppfylte helsekrav. Politiet kan inndra førerkortet også uavhengig av melding fra fylkesmannen. Når politiet finner skjellig grunn til å tro at helsekrav ikke er oppfylt, herunder misbruk av alkohol eller andre midler som kan påvirke kjøreevnen, kan førerkortet inndras. Når helsekrav igjen vurderes oppfylt, skal gyldig helseattest legges fram for politiet. Politiet vil da normalt oversende helseattesten til trafikkstasjonen som kan skrive ut nytt førerkort (FIGUR 1).

Egenerklæring

For førerkortgruppe 1 er det tilstrekkelig med egenerklæring om helse når man ikke har spesielle helsesvekkelser. Dersom man har helsesvekkelser skal man gå til lege og få helseattest – altså dersom man svarer ja på et av spørsmålene 3–17. Når egenerklæring er tilstrekkelig vil det bli foretatt synstest på trafikkstasjonen.

Ny helseattest

Helsedirektoratet har utarbeidet ny helseattest som skal tas i bruk av alle leger fra og

FIGUR 1. Saksgang ved søknad om førerkort.

med 1. oktober 2016. Den nye helseattesten kan ikke være eldre enn tre måneder ved innlevering til trafikkstasjonen.

Helseattest skal fremlegges når politi, helsemyndighet eller vegmyndighet krever det for å kunne vurdere om helsekrav er oppfylt. Helseattest skal også fremlegges når egenerklæringen indikerer helsevekkelse, ved førerkortgruppe 2 og 3, samt etter fylte 75 år.

Helseattesten må ikke være eldre enn tre måneder. For at trafikkstasjonen skal kunne stole på attestene, må atteststeder skrive under på hvert ark, slik at ark ikke kan byttes ut etter at attesten er signert. Det er viktig at denne blir utfylt fullstendig i første omgang. Dersom attesten ikke er tilfredsstillende utfylt, vil trafikkstasjonen levere den tilbake til fører som så må ta den tilbake til legen.

Det skal i konklusjonen angis:

- om det kreves – Helseattest førerett – syn: når atteststedende lege finner at det foreligger svekkelser av synsfunksjoner, sendes pasienten til øyelege eller optiker for vurdering.
- om briller må brukes under kjøring for lette og/eller tunge kjøretøy
- om der er behov for ulike former for hørselshjelp
- resultat av kjørevurdering
- dersom legen gir særlige råd for sikker føring av motorvogn, f.eks. at det skal være midler i bilen som sikrer fører mot for lavt blodsukker

Kjørevurdering

I noen tilfeller er kjørevurdering et krav i forskriften, mens andre ganger kan kjørevurdering foretas etter anmodning fra lege hvor anmodning sendes Statens vegvesen via fylkesmannen:

Obligatorisk kjørevurdering der trafikkstasjonen avgjør søknaden om førerett etter gjennomført kjørevurdering: (søker/lege tar direkte kontakt med veitrafikkstasjonen)

- 1 Førerkortgruppe 1 ved dobbeltsyn eller tap av syn på ett øye. Her skal optiker eller lege attestere tilfredsstillende generell synsfunksjon
- 2 Førerkortgruppe 2 og 3 ved nylig oppdaget redusert syn på ett øye. Her skal øyelege attestere tilfredsstillende generell synsfunksjon.

I punkt 1 og 2 vil trafikkstasjon gjennomføre kjøretest og avgjøre om kjøretesten er bestått og vil da utstede førerkort.

- 3 Dersom førighetssvekkelsen er så stor at helsekravet ikke er oppfylt og tilstanden er stabil skal legen fyller ut helseattesten som søker leverer hos trafikkstasjonen. Trafikkstasjonen avgjør om det er behov for kjørevurdering for å avgjøre om søker får innvilget dispensasjon fra kravet til førighet. Dersom kjørevurderingen er bestått, fatter trafikkstasjonen vedtak der førerett innvilges.

Kjørevurdering etter anmodning fra lege eller optiker: (lege sender anmodning til fylkesmannen)

- Gruppe 1 når krav til syn eller synsfelt ikke er oppfylt. Her skal det alltid være uttalelse fra øyelege.
- Førighetssvekkelse som en antar er progressiv. Søknad sendes via fylkesmannen. Trafikkstasjonen gir anbefaling.
- Fylkesmannen kan også i andre tilfelle anmode Statens vegvesen om kjørevurdering etter anmodning fra lege som skal utstede helseattest. Det gjelder for eksempel i saker der søker om førerett har kognitiv svikt, en psykisk lidelse eller lignende.

Dispensasjon (helsekrav til førerkort)

Dispensasjon fra helsekravene skal bare gis der det etter en samlet vurdering av helsetilstand og trafikkikkerhet vil være åpenbart urimelig å avslå en søknad om dispensasjon. Søkers behov for førerett skal ikke inngå i vurderingen. Søknad om dispensasjon avgjøres av Fylkesmannen på søkerens bosted.

Vedtak om dispensasjon som er truffet etter gammelt regelverk før 1.10.2016, gjelder fram til dispensasjonen løper ut. En slik dispensasjon kan fornyes dersom det foreligger tungtveiende grunner, og en antar at det ikke er en trafikkikkerhetsrisiko. En slik dispensasjon kan imidlertid ikke ha varighet utover 30.09.2019.

■ FMSTIWI@FYLKESMANNEN.NO